

KULDNE MASK. Festival, mille eestlased peavad enese jaoks veel avastama.

Vene teatri paremi

ARVUSTUS

HEILI SIBRITS
kultuuritoimetuse
juhataja



Teatrfestival Kuldne Mask Eestis

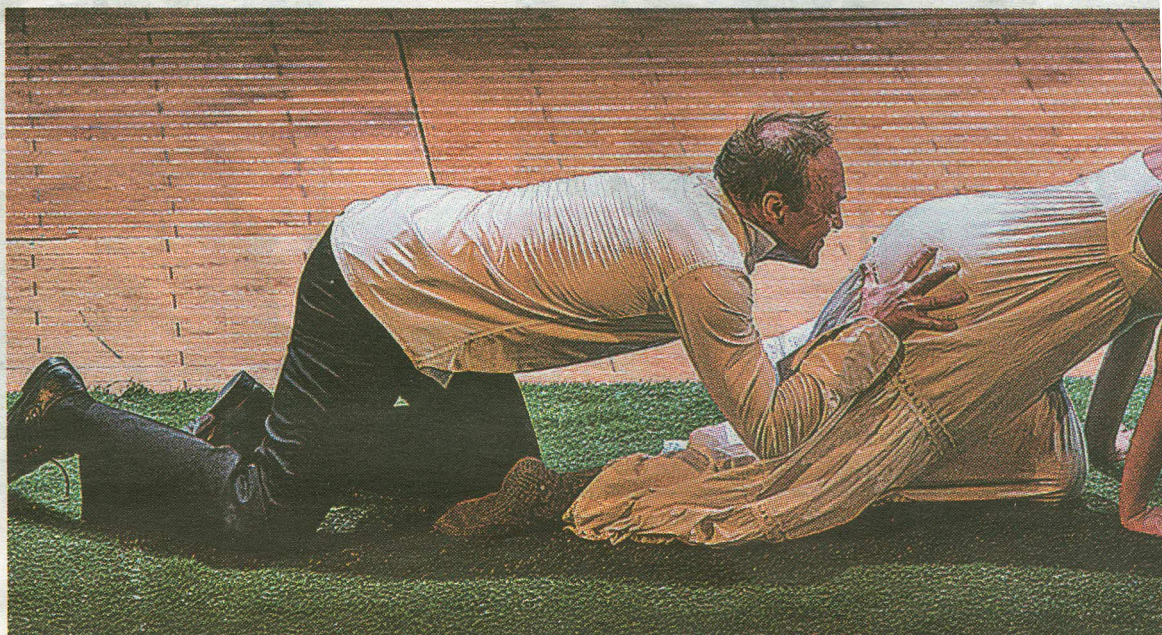
14.–24. oktoobril Tallinnas

Ma ei tunne tänapäeva vene teatrit, seega ei saa ma kinnitada ega ka ümber lükata pealkirjas olevat väidet. Kuid kindel on, et festivalil «Kuldne Mask Eestis 2013» nähtud neljast lavastusest kolm olid sellised, mis rikastaksid Eesti teatrite mängukava.

Festivali avalavastuse – Moskvas asuva Oleg Tabakovi teatri lavastus «Aasta, kui ma ei sündinud» (lavastaja Konstantin Bogomolov, Viktor Rozovi näidendi «Metsise pesa» ainetel) – tõmbenumbriks oli kahtlemata Oleg Tabakov koos poja Pavel Tabakoviga. Mõlemad Tabakovid olid laval veenvad, kuid etenduse tugevaima rolli tegi Natalja Tenjakova, kelle peaaegu sõnatus mängus oli nii ema ahastust, rõõmu kui ka perepea kindlat kätt.

Tenjakova pälvis selle rolli eest Venemaa olulisima teatriauhinna «Kuldne Mask 2013» parima kõrvalosa nominatsioonini. Lisaks kandideerib lavastus «Aasta, kui ma ei sündinud» parima draamalavastuse suurvormi ja lavastaja auhinnale.

Lavastuse muutis eriliseks klassikalise psühholoogilise teatri ja nüüdisaegsete videolahenduste kasutamine – lavale oli ehitatud elutuba ja peremehe töötuba, teistes ruumides juhtuvat näidati vaatajatele aga lava kohal kõrguvatelt ekraanidelt. Korteris toimuv aga oli nii argine, et saalis tekkis tun-



Seksist ja armastusest sõltuv Platonov (Vitali Kištšenko) ja tema abikaasa Saša (Ljudmila Pošehhonova) lavastuses «Nime

ne, nagu lendaksid uudishimuliku kärbsena ühest toast teise, et vaadata, mida need rumalad inimesed teevad.

Lisaks vormile muutis lavastuse tähelepanuväärseks ka tegevuse aeg – kaks kevadist päeva aastal 1978 ühe perekonna elust. Ei saa öelda, et see perekond oleks tavaline, Oleg Tabakovi kehastatav peireisa töötas parteis kõrgel kohal, väimees tegi samas struktuuris kiiret karjääri, viiekesi elati kuue toaga korteris... Ent kuldpuuris elamine ei päästnud perekonda lagunemisest.

Lavastuses puudus nostalgiline roosamanna, millega Eestis kiputakse nõukogude aega magustama, samas polnud ka ängistavat valu. Moskva teatri lavastus ei andnud ka hinnanguid. Vaatajale näidati lihtsalt ühe perekonna elu. Kes õigesti või valesti käitus, see oli juba publiku enda asi välja mõelda.

Teine kadedaks tegev lavastus, mis tänu festivalile Eestis-

se jõudis, oli «Nimetu» (Jaroslavli F. Volkovi nimeline draamateater, Tšehhovi näidend «Platonov»), kus polnud tehtud liiga ei Tšehhovile ega ka tänapäevale. Selles lavastuses oli kirge, elu ja traagikat.

Naiste armastuse käes vaevleva Platonovina on Vitali Kištšenko igati ära teeninud parima meesnäitleja tiitli – no mis teha, ta lihtsalt armastab inimesi nii palju, et ei suuda ühelegi naisele ei öelda! Kui kunagi avaneb kellelgi võimalus seda lavastust vaadata, valige kindlasti kohad ettepoole, et näha Kištšenko ilmeid.

Lisaks Kištšenko parima näitleja preemiale viis Jaroslavli teater tänavuselt Venemaa teatriauhindade jagamiselt koju parima draamalavastuse suurvormi tiitli, nominatsioonini jõudis lavastaja Jevgeni Martšelli.

Tantsulavastus «Ema põld» (A. Puškini nimeline teater Moskvast) oli haarav, nukralt ilus lagu armastus(te)st, hüлга-

misest ja ootusest. Kas seetõttu, et pooled tantsijad olid tegelikult draamanäitlejad, või sellepärast, et koreograaf-lavastaja Sergei Zemljanski töö aluseks oli kirgiisi kirjaniku Tšingis Aitmatovi jutustus, mõjus «Ema põld» pigem draama kui tantsulavastusena. Samas oli tegemist puhtalt tantsulise jutustusega, kust võis leida ka vene rahvatantsu motiive.

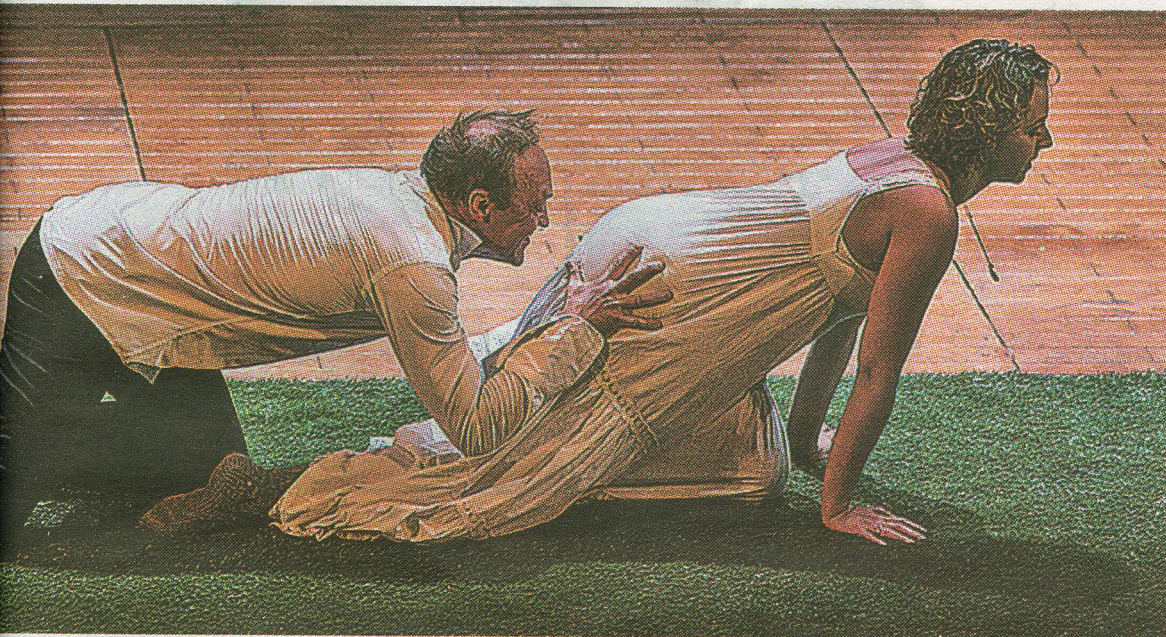
Kui Eestis tehtaks sellist tantsuteatrit, jääks Kanuti Gildi saal publikule väikeseks. Sest see oli heas mõttes rahvalik, lihtne-mõistetav ja esteetiliselt nauditav.

Peterburi A. Brijantsevi nimelise noorsooteatri lavastus «Delhi tants» (Ivan Võröpajevi näidendi põhjal, lavastaja Dmitri Volkostrelov) oli ka kahtlemata huvitavalt lahendatud – vaataja kuulis ühe armastuse tragöödiat väikeste variatsioonidega seitsmel korra, kusjuures loo jutustamise (ei saa kirjutada, et näitlemise) ajal peaaegu

liiku
näit
mel
I
hi t
heks
gi n
istu
kus
deop
vah
vide
kõik
mer
duta
I
võin
lava
auh
te v
Tän
võis
lase
häst
seet
ju k
on p
lase
avas

stlased peavad enese jaoks veel avastama.

atri paremik



Platonov (Vitali Kištšenko) ja tema abikaasa Saša (Ljudmila Pošehhonova) lavastuses «Nimetu».

FOTO: STANISLAV MOŠKOV

nimu-
teise,
malad

is la-
rseks
keva-
ne pe-
da, et
aline,
v pe-
el ko-
struk-
ekesi
. Ent
stnud

stalgi-
Ees-
aega
ud ka
teatri
nnant-
tsalt
igesti
juba
elda.
lavas-
estis-

se jõudis, oli «Nimetu» (Jaroslavli F. Volkovi nimeline draamateater, Tšehhovi näidend «Platonov»), kus polnud tehitud liiga ei Tšehhovile ega ka tänapäevale. Selles lavastuses oli kirge, elu ja traagikat.

Naiste armastuse käes vaevleva Platonovina on Vitali Kištšenko igati ära teeninud parima meesnäitleja tiitli – no mis teha, ta lihtsalt armastab inimesi nii palju, et ei suuda ühelegi naisele ei öelda! Kui kunagi avaneb kellelgi võimalus seda lavastust vaadata, valige kindlasti kohad ettepoole, et näha Kištšenko ilmeid.

Lisaks Kištšenko parima näitleja preemiale viis Jaroslavli teater tänavuselt Venemaa teatriauhindade jagamiselt koju parima draamalavastuse suurvormi tiitli, nominatsioonini jõudis lavastaja Jevgeni Martšelli.

Tantsulavastus «Ema põld» (A. Puškini nimeline teater Moskvas) oli haarav, nukralt ilus lugu armastus(te)st, hülga-

misest ja ootusest. Kas seetõttu, et pooled tantsijad olid tegelikult draamanäitlejad; või sellepärast, et koreograaf-lavastaja Sergei Zemljanski töö aluseks oli kirgiisi kirjaniku Tšingis Aitmatovi jutustus, mõjus «Ema põld» pigem draama kui tantsulavastusena. Samas oli tegemist puhtalt tantsulise jutustusega, kust võis leida ka vene rahvatantsu motiive.

Kui Eestis tehtaks sellist tantsuteatrit, jääks Kanuti Gildi saal publikule väikeseks. Sest see oli heas mõttes rahvalik, lihtne-mõistetav ja esteetiliselt nauditav.

Peterburi A. Brijantsevi nimelise noorsooteatri lavastus «Delhi tants» (Ivan Vöröpajevi näidendi põhjal, lavastaja Dmitri Volkostrel) oli ka kahtlemata huvitavalt lahendatud – vaataja kuulis ühe armastuse tragöödiat väikeste variatsioonidega seitsmel korra, kusjuures loo jutustamise (ei saa kirjutada, et näitlemise) ajal peaaegu

liikumatult istunud või seisnud näitlejad vahetasid kõigil seitsmel korral rolle.

Etenduse ajaks oli «Delhi tantsu» publik jagatud kaheks: kui üks osa publikust nägi näitlejaid nn laval enda ees istumas, siis teine osa publikust nägi samu näitlejaid videopildi vahendusel. Kui lugu vahetus, siis vahetus *live*-pilt videopildiga või vastupidi. Ent kõik see kokku mõjus eksperimendina, mille tulemus ei puudutanud.

Esimest korda oli eestlastel võimalik vene teatri parimaid lavastusi ehk Venemaa teatriauhindade nominente-laureaate vaadata juba 2005. aastal. Tänavu saalis ringi vaadates võis ju end lohutada, et eestlased saavad vene keelest väga hästi aru ega vaja tõlget, nii et seetõttu ei näe saalis kuigi palju kõrvaklappe, kuid tegelikult on põhjus pigem selles, et eestlased pole Kuldsel Maski veel avastanud. Aga võiks ja peaks.

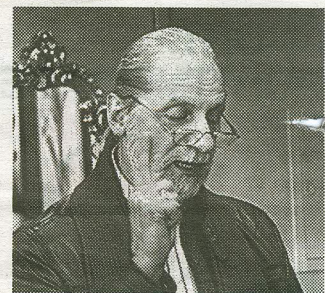


FOTO: PEETER LANGOVITS

Suri teatrimees Adolf Käis

Ööl vastu neljapäeva suri ootamatult teatriprodutsent ja lavastaja Adolf Käis. Ta oli 67 aastat vana. Tänu Käisile saabusid Eestisse külalisetendustele Venemaa tipp-teatrid, sh Pjotr Fomenko meistriklass, Sovremennik, Taganka ja Tovstonogovi-nimeline Peterburi Suur Draamateater. Ta oli vene kultuuri andunud tutvustaja.

Üks Käisi viimaseid suurejoonelisemaid ettevõtmisi oli festival «Kultuurikultus», mille raames esinesid mulle Eestis näiteks priimabaleriin Uljana Lopatkina, humorist Mihhail Zvanetski, näitleja Marina Vlady ja Viini Johann Straussi orkester.

Käis lavastas ka ise. 2010. aastal tõi ta Vene Teatris välja melodraama «Besame mucho», mis valmis Eduardo de Filippo näidendi «Silinder» ainetel. Tema enda agentuuri, Adolf Käis Art Company märgi all mullu välja tulnud komöödiat «Õhtusöök viiele prantsuse moodi» mängitakse täissaalidele siiani.

«Nüüd tuleb nutta. Kõik, kes olid Adolfiga kas või natuke tuttavad, teavad, et ta oli inimene, kelle süda laulis teatrile hümmi,» ütles literaat Jelena Skulskaja.

Käis lõpetas 1972. aastal Moskva kultuuriinstituudi ja 1989. aastal lavastajana Moskva riikliku teatriinstituudi. PM